

Umsögn varðandi

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um fiskeldi, nr. 71/2008 (vannýttur lífmassi í fiskeldi).

2. desember 2020

Umsögn varðandi frumvarp til laga um fiskeldi (vannýttur lífmassi í fiskeldi),
265.mál.

Umsögn frá Lax-á

Í dag er hvergi nærri búið að fullnýta heimildir rekstrarleyfa sem nú eru í gildi og því er tímasetning þessa frumvarps áhugaverð. Sér í lagi að það liggja svo á að útteila “kvóta” sem frumvarpið skilgreinir sem vannýttan, þegar ekki er nú þegar verið að nýta þann lífmassa sem hefur verið veittur skv rekstrarleyfum og því ekki komin reynsla á hvaða áhrif það hefur í raun.

Athugasemd varðandi “vannýttann” lífmassa

Frumvarpið tekur til vannýtts lífsmassa samkvæmt burðarþoli en ekki samkvæmt áhættumati erfðablöndunar.

Það verður að gera alvarlega athugasemd við skilgreiningu frumvarpsins á “vannýttum” lífmassa.

Nú skulu rekstrarleyfi til fiskeldis samrýmast staðfestu áhættumati erfðablöndunar og skal

Matvælastofnun breyta gildandi rekstrarleyfum ef við á, sbr. 4.mgr. 6.gr. a. laga um fiskeldi nr 71/2008

(hér eftir fiskeldislaga) Þá má einnig nefna að áhættumat skal endurskoða eigi sjaldnar en á 3ja ára fresti sbr. 3.mgr. sömu greinar.

Lífmassi eldisdýra hvers rekstrarleyfis skal að hámarki samrýmast burðarþolsmati og skal

Matvælastofnun breyta rekstrarleyfum ef við á sbr. 3.mgr. 6.gr. b. fiskeldislaga.

Lífmassi samkvæmt áhættumati er oftast töluvert lægri en burðarþol og má þá nefna t.d. í Reyðarfirði sem dæmi þar sem burðarþol er nú 20.000 tonn en áhættumat 16.000 tonn. Útgefin rekstrarleyfi í Reyðarfirði eru nú 16.000 tonn, þ.e. þau samrýmast áhættumati (eru í hámarki áhættumats) en undir hámarki burðarþols.

Ef frumvarpið nær fram að ganga þýðir það að hægt verður að bjóða út “vannýttann” lífmassa á grundvelli burðarþols og þá fer fram úthlutun á lífmassa sem telst þ.a.l. vera ofnýttur samkvæmt áhættumati erfðablöndunar. Þá mun úthlutun ekki vera í samræmi við staðfest áhættumat erfðablöndunar einsog lögin gera ráð fyrir sbr. 4.mgr. 6.gr. a. fiskeldislaga.

Áhættumat skal fara fram á 3ja ára fresti hið minnsta og rekstrarleyfum breytt í samræmi við áhættumat en ef útboð fer fram á vannýttum lífmassa skv burðarþoli fer það strax fram úr áhættumati og er þar með áhættumatið virt að vettugi.

Í greinargerð með frumvarpinu er tiltekið að frumvarpinu sé ætlað að ná til tilvika þar sem “ómögulegt er að ráðstafa þeim lífmassa sem um ræðir á grundvelli gildandi laga þar sem skilyrði til hækkunar rekstrarleyfis eru ekki uppfyllt. Í greinargerð er tekið sem dæmi tvo rekstrarleyfi sem byggja á umhverfismati sem miðast við 8.000 tonn samtals, og tiltekið er að fjörðurinn hafi burðarþols- og áhættumat upp á 10.000 tonn. Þetta er mjög villandi dæmi þar sem áhættumat er oftast töluvert fyrir

neðan burðarþolsmat og líklegra er að áhættumatið sé 8.000 tonn og burðarþolsmat 10.000 tonn, þetta er því ekki raunhæft dæmi. Enda er það svo í dag að fyrirtæki sækja um hækkun á rekstrarleyfi og fá það frá Matvælastofnun þar sem það samrýmist áhættumati en fer ekki yfir burðarþol. Í dag geta eldisfyrirtæki því sótt um hækkun á rekstrarleyfum í samræmi við breytt umhverfismat, og eru að gera það sbr. Í Reyðarfirði þar sem nýlega hefur rekstrarleyfið verið hækkað úr 6.000 tonnum í 16.000 tonn eftir umsókn um hækkun eftir breytt umhverfismat. Þess má geta að nú sækja eldisfyrirtækin um hækkun á rekstrarleyfum löngu fyrir breytt burðarþolsmat, oft árum áður.

Það á því ekki við að það sé ómögulegt að ráðstafa lífmassa til hækkunar rekstrarleyfis þar sem það er nú þegar gert skv lögunum, en það er ekki verið að ráðstafa lífmassa sem samræmist ekki áhættumati og fer langt fram úr því, enda væri annars áhættumatið marklaust.

Frumvarpið er því að heimila útboð á lífmassa í samræmi við hámark burðarþols og langt fram úr áhættumati.

Þá má geta þess að áhættumatið er metið á minnst 3ja ára fresti en burðarþolsmat er metið einsog þurfa þykir en ekki á ákveðnum (lágmarks) fresti. Ráðherra ákveður hvenær og hvar burðarþol er metið. skv 1. mgr. 6.gr. b. fiskeldislaga.

Athugasemd varðandi útfærslu á úthlutun

Í fyrstu drögum frumvarpsins stóð að ráðherra skyldi úthluta “vannýttum” lífmassa. Í núverandi frumvarpi stendur að honum skuli úthlutað. Það er því óskýrt hvernig þessi úthlutun fer fram. Það er jafnvel umhugsunarvert að ráðherra skuli ákveða hvenær og hvar burðarþol er metið og einnig úthluta lífmassa sem er talinn vannýttur á grundvelli mats sem hann ákveður. Burðarþolið skal metið af Hafrannsóknarstofnun eða aðila sem ráðurneytið samþykkir. Það er því athugavert að ráðherra er í sjálfsvald sett hver framkvæmir matið, hvenær það er framkvæmt, staðfestir matið og úthlutar lífmassa á grundvelli matsins sem samræmist ekki áhættumati ef frumvarpið nær fram að ganga. Enginn lágmarksfrestur er á því hversu oft burðarþol skal endurmetið og/eða að ráðuneyti sé skylt að staðfesta það endurmat.

Athugasemd varðandi tímalengd úthlutunar – er hún til frambúðar? Er hún afturkræf?

Skv frumvarpinu er “tekur sá lífmassi sem um ræðir hlutfallslegum breytingum innan viðkomandi fjarðar eða hafsvæðis, sbr. 6. gr. b, **uns** rekstrarleyfi er gefið út.”

Það gefur til kynna að útboðið sé til framtíðar og taki ekki breytingum á ákveðnum fresti í samræmi við burðarþols- og umhverfismat. Rekstrarleyfi sem Matvælastofnun gefur út í dag í samræmi við áhættumat og burðarþolsmat eiga skv fiskeldislögum að taka breytingum í samræmi við burðarþols- og áhættumat, og getur komið til lækkunar eða hækkunar samkvæmt því. En frumvarpið tekur til þess að lífmassinn geti tekið breytingum **þangað til** rekstrarleyfi er gefið út. Hefur það í för með sér að sá lífmassi (rekstrarleyfi á “vannýttum lífmassa”) sem er boðinn út mun ekki taka breytingum ef burðarþolsmat lækkar eða rekstrarleyfið fer yfir hámark áhættumats?

Hér má einnig geta þess að lífmassi sem nú þegar er búið að útdeila er hvergi nærri nýttur, og því varhugavert að deila út lífmassa sem fer langt umfram áhættumat erfðablöndunar skv umhverfismati þar sem reynslan er hvergi nærri komin á það fiskeldi sem nú þegar er búið að gefa leyfi fyrir og því ekki tímabært að fullnýta kvóta samkvæmt burðarþoli á kostnað áhættumats.

Athugasemd varðandi “lágmarks upphæð”

Ef frumvarpinu er fyrst og fremst ætlað að stuðla að tekjum í ríkissjóðs er eðlilegt að það tiltaki nákvæma áætlun og útreikninga um það annað en lágmarksverð. Það verður að ætla að ríkið vilji annað og meira en lágmarksverð fyrir hámarksnýtingu fjarða sinna á kostnað umhverfisins enda eru afleiðingar opinna sjókvíja í fiskeldi fullkomlega augljósar og aðgengilegar í löndum sem hafa ekki tekið fyrir eldi í opnum kvíum.

Frumvarpið fer fram á hámarksnýtingu fjarða þar sem reynsla er ekki til staðar nú þegar, enda er ekki verið að nýta rekstrarleyfi í dag.

Athugasemdir varðandi tryggingu

Þess má einnig geta að Matvælastofnun skal krefja umsækjanda um ábyrgðartryggingu hjá vátryggingafélagi m.a. vegna hreinsunar eldissvæðis, sjúkdómahættu ofl, fyrir útgáfu rekstarleyfis sbr. 14. gr. b fiskeldislaga. Hvergi er minnst á svokallaða tryggingu í frumvarpinu vegna útboðsins. Þá er einnig áhugavert að benda á það að umrædd trygging er útfærð svo í reglugerð að Matvælastofnun skal sjálf ákveða hvað telst fullnægjandi trygging.

Það eru því engar viðmiðanir nú hvorki í lögum né reglugerð um hversu há sú trygging skal vera og er Matvælastofnun í sjálfsvald sett hversu há hún skal vera. Það er því áhugavert að vita hver ákveður tryggingu fyrir þeim lífmassa sem frumvarpið tiltekur og á hvaða forsendum hún er fundin. Og þá hvort hún sé í samræmi við þá tryggingu sem Matvælastofnun ákveður sjálf, og er hvergi uppgefin.

Frumvarpið er ótímabært og áhættusamt þegar litið er til þeirra óafturkræfu skaðlegu áhrifa sem það getur haft. Frumvarpið fer ekki aðeins fram á fullnýtingu fjarða heldur ofnýtingu samkvæmt áhættumati erfðablöndunar í umhverfismati.